

בו כזית חייב משום בריה, ורבי יהודה מחייב רק על הגיד שיש בו
 כזית.
 וכיון שיש לפרש הברייתא באכל בזה אחר זה, שוב אין להוכיח לענין
 אוכל שני איסורין בבת אחת ובהתראה אחת.

משנה

יש זמנים שדרך לעשות סעודות והקונה בהמה שחטה מיד, לכך
 בימים אלו המוכר חייב להודיע ללוקח כשמכר את אמה או בתה
 מחשש שישחטו באותו יום: **בְּאַרְבַּעַת פְּרָקִים** – זמנים **בְּשָׁנָה**, **הַמּוֹכֵר**
בְּהֵמָה לְחֵבְרָיו כשמכר אמה או בתה היום, **צִרְיָה לְהוֹדִיעוֹ לְלוֹקַח**
אִמָּה מְכַרְתִּי לְשָׁחֹט, או **בְּתָה מְכַרְתִּי לְשָׁחֹט**, ואסור לך לשחוט,
 שבימים אלו דרך לעשות סעודות והקונה כוונתו לשחטה מיד.
 המשנה מונה הזמנים: **וְאֵלוֹ הֵן, עֶרֶב יוֹם טוֹב הַאֲחֻרָּיו שֶׁל חֵג**
 הסוכות שמרבים לאכול בו בשר שהוא יום טוב בפני עצמו וחביב
 עליהם, **וְעֶרֶב יוֹם טוֹב הַרְאֵשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח** שמרבים לשחוט בו כדי
 שקרבן הפסח יאכל על השובע, **וְעֶרֶב עֲצַרֶת** שמרבים בו בשלמי
 חגיגה ועולות ראייה, **וְעֶרֶב רֵאשׁ הַשָּׁנָה** שמרבים בבשר לסימן טוב,
וּבְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אֵף עֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים בְּגָלִיל, שיש מצוה
 לאכול בו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִימָתִי צִרְיָה לְהוֹדִיעַ לְלוֹקַח, בְּזִמְנֵי שָׂאִין לוֹ רֵיוֹת,
 שמכר אמה ובתה בערב יום טוב, **אֲכָל יֵשׁ לוֹ רֵיוֹת**, שמכר אחת מן
 יום קודם, **אִין צִרְיָה לְהוֹדִיעוֹ לְלוֹקַח הַשְּׁנִי**, שתולים ששחט ביום
 שקנה. **וּמוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה כְּמוֹכֵר אֶת הָאֵם לְחֵתָן וְאֶת הַבַּת לְבֵלָה**
 לסעודת הנישואין אף שלא באותו יום, **שְׁצִרְיָה לְהוֹדִיעוֹ, שְׁבִידוּעַ**
שְׁשֵׁנִיהֶם שׁוֹחֲטִין בְּיוֹם אֶחָד.

המשנה מביאה דין נוסף: **בְּאַרְבַּעַת פְּרָקִים אֵלּוּ**, תיקנו חכמים
 שמשחיטין את הפסח – מחייבים את הטבח לשחוט **בְּעַל בְּרָחוֹ,**
 כשהלוקח נתן לו מעות כדי לזכות מהבשר כנגד המעות, אף כשלא
 משך קנה, ויכול לחייב לשחוט **אֶפִּילוּ שֶׁהַשׁוֹר שְׁוֵה אֱלֶּף דִּינָרִים**
וְאִין לוֹ לְלוֹקַח בו בשר **אֱלָא בְּשׁוּי דִּינָר**, ואף שאין קונים לשאר
 הבשר, **כּוּפִין אוֹתוֹ לְשָׁחֹט** בשביל שווי דינר, **לְפִיכָּךְ** שיכול
 לכופו, **אִם מַת קוֹדֵם שְׁשָׁחֹט**, מַת לְלוֹקַח וְהַפְסִיד הַדִּינָר, שכבר זכה
 בבשר. **אֲכָל בְּשָׂאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה** הנותן דינר לקנות בבשר, **אִינוּ כֵּן**
 ולא מחייבים לשחוט, כיון שלא משך ומעות אינן קונות, **לְפִיכָּךְ אִם**
מַת הַשׁוֹר, מַת לְמוֹכֵר, וְיַחֲזִיר אֶת הַדִּינָר לְלוֹקַח.

גמרא

תָּנָא – בברייתא, בארבעה הפרקים, **אִם לֹא הוֹדִיעוֹ** שמכר אמה או
 בתה, **הוֹלֵךְ וְשׁוֹחֲטָ וְאִינוּ נִמְנָע מִלְּשׁוֹחֵט מַחֲשֵׁשׁ שְׂמַא מִכְרָם**, שהיה
 המוכר מודיע אם מכר.

שנינו במשנה: **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִימָתִי [וְכוּי],** ומודה רבי יהודה
 במוכר את האם לחתן ואת הבת לכלה שצריך להודיע. שואלת
 הגמרא, **לְמָה לִי לְמִיתְנִי** – במשנה שמכר שבת **אֶת הָאֵם** שהיא
 גדולה יותר, **לְחֵתָן, וְאֶת הַבַּת** שבת קטנה יותר, **לְבֵלָה**, ולא נקטה
 שמכר הטבח אם ובתה לחתן וכלה. משיבה הגמרא: **מִלְּתָא אֲנָב**
אוֹרְחִיהָ קִמְשָׁמַע לָן – בדרך אגב השמיענו התנא, **דְּאוֹרְחָ אֲרַעָא**
לְמַטְרַח כִּי חֲתָנָא – שדרך העולם לטרוח בצד החתן, שהוא קונה את
 הבהמה הגדולה, **מַפִּי מַבֵּי בְּלָתָא** – יותר מצד הכלה, ולכך היא
 קונה את הבת הקטנה.

שנינו במשנה: **בְּאַרְבַּעַת פְּרָקִים אֵלּוּ [וְכוּי]** מחייבים את הטבח
 לשחוט, כיון שזוכה בבשר כנגד המעות שנתן. הגמרא מבררת כיצד
 זכה בנתינת המעות בלבד. מקשה הגמרא: **מַדּוּעַ, וְהִיא לֹא**
מִשְׁפָּה הַלוֹקַח את השור ומעות לא קונות.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, בְּשִׁמְשֻׁשׁ** – מדובר שמשך
 הלוקח את השור, ומחמת חלקו בשור חייב המוכר לשחוט.

מקשה הגמרא: **אִי הָכִי, אִימָא סִיפָא** של המשנה, **אֲכָל בְּשָׂאֵר**
יְמוֹת הַשָּׁנָה אִינוּ כֵּן ולא מחייבים לשחוט כשנתן מעות, **לְפִיכָּךְ אִם**
מַת לְמוֹכֵר. ולפי מה שתירץ רב הונא קשה **וְהָא מִשְׁפָּה הַלוֹקַח**

מבארת הברייתא: המותר מבשר קרבן הפסח ולא אוכלו עד הבוקר
 של ט"ו בניסן, היה לו ללקות משום הלאו שנאמר **וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ**
 עד בקר'. **אִלָּא שְׂפָא חֲתָנוּב** במה שאמר **וְהִנְחֵר מִמֶּנּוּ** עד בקר **בְּאֵשׁ**
תִּשְׂרַפֵּי ליתן עשה אחר הלא תעשה, שאם עבר על הלאו, יקיים
 העשה וישרפנו, **לּוֹמַר שָׂאִין לּוֹקַח עָלָיו**, מפני שלא הניח לעשה
 אין לוקים עליו. אלו הם **דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה, רַבִּי יַעֲקֹב אֹמְרֵי, לֹא מִן**
הַשֵּׁם הוּא זֶה – לא מטעם זה שניתקו הכתוב לעשה יש לפטרו
 ממלקות, **אֲלָא מְשׁוּם דְּהוּי לִיה לֹא שָׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה**, שהרי האדם
 יושב ולא אוכל, והקרבן מאליו נעשה נותר, **וְכָל לֹא שָׂאִין בּוּ**
מַעֲשֵׂה אִין לּוֹקַח עָלָיו. ומבואר בברייתא זו, שרבי יהודה פטר רק
 משום שיש בו עשה אחר לא תעשה, ובלי טעם זה היה מחייב, ואף
 על פי שלעולם ההתראה בלאו זה היא התראת ספק, שהרי אי אפשר
 להתרות בו שאם לא יאכל עתה יעבור בודאי על איסור ויתחייב
 מלקות, שהרי עד הבוקר יכול עדיין לאכול. ומוכח שסובר התנא של
 ברייתא זו שגם לרבי יהודה התראת ספק התראה היא, ולכך הוצרך
 רבי יהודה לטעם אחר שהוא ניתק לעשה. ולדעה זו יש ליישב את
 המשנה של האוכל שני גיד הנשה, שמדובר באכלם בזה אחר זה,
 ולכך לתנא קמא מתחייב שנים, ולרבי יהודה מחייב אחת אף
 שהתראת ספק היא. ואין להביא ממנה ראיה לאוכל בבת אחת לדעת
 סומכוס.

מביאה הגמרא ברייתא אחרת, שאפשר שממנה למד רב יוסף
 שסומכוס מחייב שנים באוכל שני פעמים איסור בבת אחת גם כשאין
 גופים מחלקים: **תָּא שְׁמַע, שֵׁנִינוּ בְּבִרְיָא (תוספתא פ"ז ה"ב) לענין גיד**
הנשה, מִי שְׂאֵל שְׁנֵי יָדָיו מִשְׁתֵּי יָרְכוֹת של ימין **מִשְׁתֵּי בְּהַמּוֹת,**
סוֹפְגֵי שְׁמוֹנִים. רַבִּי יְהוּדָה אֹמְרֵי, אִינוּ סוֹפְגֵי אֱלָא אַרְבָּעִים. וברייתא
 זו סוברת שאיסור גיד הנשה מן התורה הוא בשל ימין בלבד.

כדי להוכיח מדברי הברייתא לדעת סומכוס, מקדימה הגמרא לבאר
 מה שאמרו בברייתא שאכל שני גיד הנשה. מבררת הגמרא: **הִיכִי**
דְּמִי, אִילִימָא שאכלם **כְּזֶה אַחַר זֶה,** והיה זה **בְּשֵׁתֵי הַתְּרָאוֹת,** שעל
 כל גיד תרבו בו שלא יאכל ואם יאכל יתחייב מלקות, **אִם כֵּן מֵאִי**
מַעֲשֵׂה דְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר שאינו מתחייב **אִלָּא אַרְבָּעִים וְתוֹ לֹא**,
 והרי ודאי יש לו להתחייב שמונים, שהרי עבר על האיסור בשני
 פעמים חלוקים. מכריחה הגמרא: **אֲלָא פְּשִׁיטָא** שמדובר שאכל את
 שני הגידים **בְּבַת אֶחָת וּבְחֵדָא הַתְּרָאָה.** ולכך לא חייב רבי יהודה
 אלא אחת.

אחר שנתבאר שאכל את שני הגידים בבת אחת ובהתראה אחת,
 מבררת הגמרא: **מֵאִן תָּנָא קָמָא** שמחייב שנים. **אִילִימָא רַבְּנָן**
 שבמשנתנו **דְּפִלְגִי עָלֵיהּ כְּסוּמְכוּס,** ובשוחט אמה ובת בתה ואחר
 כך את בתה חייבו רק אחת, אין לומר כן, שהרי **וְכָה הָתָם** לגבי אותו
 ואת בנו, **דְּגוֹפִין מוֹחֲלִקִין** – ששני האיסורים באים מחמת שני גופים,
 מחמת האם, ומחמת בת הבת, **פְּרָגְרִי רַבְּנָן** משני חיובי מלקות, ואינם
 מחייבים אלא אחת, **הָכָא** לענין האוכל שני גידים, שאיסור אחד הוא,
 ואינו בא משני גופים **לֹא כָּל שְׁכָן** שלא מחייב חכמים אלא אחת,
 ומדוע תנא קמא חייב שנים. **אֲלָא לֹא** – אלא ודאי ברייתא זו
 בשיטת **סוּמְכוּס** היא שחייב במשנתנו שנים. ואם כן מוכח שדעתו
 לחייב שנים גם בכל עושה איסור שני פעמים בבת אחת, אף שאין
 גופים מחלקים.

דוחה הגמרא: אין להוכיח מברייתא זו לדעתו של סומכוס, לפי
שְׁלֵעוּלָם יש לפרש שאכל את שני הגידים **כְּזֶה אַחַר זֶה.** ולכך מחייב
 תנא קמא שנים. **וְדִקְלָמְרָת –** ומה שהקשית על זה שאם כן **מֵאִי**
מַעֲשֵׂה דְּרַבִּי יְהוּדָה שלא חייב אלא אחת, יש לפרש שמדובר בַּגּוֹן
דְּלִית בֵּיה – שלא היה בגיד הראשון או השני **בְּיָתָה,** ורק באחד מהם
 היה כזית. וטעם המחלוקת, **דְּתַנִּיא בְּבִרְיָא, אֲכָלוּ** לגיד הנשה **וְאִין**
בּוּ בְּיָתָה, לדעת תנא קמא **חֵיִיב מִלְּקוֹת,** מפני שהוא בריה. **רַבִּי**
יְהוּדָה אֹמְרֵי אינו לוקה **עַד שְׁיִימָא בּוּ בְּיָתָה,** שלדעתו אין להחשיב
 הגיד כברייה בפני עצמה, אלא היא נחשבת כחתיכה מהבהמה, ולכך
 שיעור איסורו כזית, ככל איסורי אכילה. ולכך כשאכל שני גידים
 שבאחד מהם אין כזית, תנא קמא מחייב שנים, שאף על הגיד שאין

המשך ביאור למס' חולין ליום שבת קודש עמ' א

23 בַּאִסּוּר שְׁחִיטַת אוֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי בָאוֹתוֹ הַיּוֹם, הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחֵר
24 הַלַּיְלָה, וּבִשְׁשֹׁחַט הָאֵם בְּלִילָה אֲסוּר לִשְׁחוּט בְּנָה בְּלִילָה וּבַיּוֹם
25 לְמַחֲרָת, אֲלָא בְּלִילָה שְׁלִמְחֲרָת.
26 אֵת זֶה דְּרַשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן זֹמְאָ, נֹאמֵר בְּתוֹרָה כְּמַעֲשֵׂה פְּרֹאשִׁית
27 (בְּרֵאשִׁית א ה), 'וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד', וְנֹאמֵר בַּאִסּוּר אוֹתוֹ וְאֵת
28 בְּנֵי (וַיִּקְרָא כב כח), 'וַיִּשׂוּר אוֹ שָׂה, אֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי לֹא תִשְׁחַטוּ בַיּוֹם אֶחָד',
29 לְהַקִּישׁ מֵהַ יוֹם אֶחָד הָאָמּוֹר כְּמַעֲשֵׂה פְּרֹאשִׁית הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחֵר
30 הַלַּיְלָה שְׁכַתְּבָה הַתּוֹרָה קוֹדֵם 'וַיְהִי עֶרֶב' וְאַחֵר כִּי 'וַיְהִי בֹקֶר', אֵף
31 יוֹם אֶחָד הָאָמּוֹר בָּאוֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי, הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחֵר הַלַּיְלָה.

נמרא

32 הַבְּרִייתָא מִבְּאֵרֵת כּוּוֹנֵת רַבִּי שְׁמַעוֹן: תִּנּוּ רַבְּנָן, אֵת זֶה דְּרַשׁ רַבִּי
33 שְׁמַעוֹן בֶּן זֹמְאָ, שְׁמַקְשִׁים שְׁהִיּוּם הוֹלֵךְ אַחֵר הַלִּילָה אֵף שְׁבַבֵּל
34 הַתּוֹרָה כִּי, לְפִי שְׁבַל הַעֲנִיּוֹן כּוּלוֹ שֶׁל פְּרִשְׁתָּא אוֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי בְּתוֹרָה,
35 אֵינּוּ מְדַבֵּר אֱלֹא בְּקִרְשִׁים, שְׁבַפְסוּק הַקּוֹדֵם לְאוֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי כְּתַבָּה
36 הַתּוֹרָה 'יִרְצֶה לְקָרְבַּן אִשָּׁה לֵה', וּבְקִרְשִׁים הַלַּיְלָה הוֹלֵךְ אַחֵר הַיּוֹם
37 כְּמוֹ שְׁמוּבַח בְּפִסְטוֹק שְׁכַתְּבָה הַתּוֹרָה לְגַבִּי אֲכִילַת קִדְשִׁים (וַיִּקְרָא טז)
38 'בַּיּוֹם קָרְבְּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יִנְיַח מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר', יְכֹל אֵף זֶה – אוֹתוֹ וְאֵת
39 בְּנֵי בֶן כִּיּוֹן שְׁסוּמוֹךְ לוֹ, דוֹרֵשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן זֹמְאָ, נֹאמֵר בָּאֵן בָּאוֹתוֹ
40 וְאֵת בְּנֵי יוֹם אֶחָד, וְנֹאמֵר כְּמַעֲשֵׂה פְּרֹאשִׁית יוֹם אֶחָד, מֵהַ יוֹם אֶחָד
41 הָאָמּוֹר כְּמַעֲשֵׂה פְּרֹאשִׁית הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחֵר הַלַּיְלָה, אֵף יוֹם [אֶחָד]
42 הָאָמּוֹר בָּאוֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי, הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחֵר הַלַּיְלָה.

1 וְזָכָה בְּבִשְׂר, וְאֵם כֵּן אִם מֵת שְׁלוֹ מֵת, וּמְדוּעַ יַחֲזִיר אֶת הַמַּעוֹת.
2 אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַ רַב יִצְחָק, לְעוֹלָם בְּאוֹפֵן שְׁלֹא מִשְׁדֵּךְ הַלּוֹקַח,
3 וְכִנּוּן שְׁזִיכָה לוֹ בְּבִשְׂר הַשּׁוֹר שׁוּי דִינָר עַל יְדֵי אַחֵר – שְׁמַסֵּר אֶת
4 הַשּׁוֹר לְאָדָם אַחֵר שְׁזִיכָה לְלוֹקַח בִּשְׂר בְּשׁוּי דִינָר בְּלֹא יְדִיעַת הַלּוֹקַח,
5 בְּאַרְבַּעַה פְּרָקִים אֵלּוּ, הַזְּכוּת הוּא לוֹ כִּיּוֹן שְׁצָרִיךְ בִּשְׂר בְּהֵם, וְכִּיּוֹן
6 לְאָדָם שְׁלֹא בְּפָנָיו וְקָנָה אֶת הַחֶלֶק שְׁזִיכָה לוֹ, וְחִיּוּב לִשְׁחוּט אֶת
7 הַבְּהֵמָה בְּשִׁבִיל הַדִּינָר שִׁישׁ לוֹ בַּה. אֲבָל בְּשֹׂאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה, דְּחֹב
8 הוּא לוֹ לְהוֹצִיא הוֹצֵאוֹת לְקוֹנוֹת בִּשְׂר, אֵין תְּכִיּוֹן לְאָדָם שְׁלֹא בְּפָנָיו
9 וְלֹא יִכּוֹל לְהַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְחִבְרֵי בְּלֹא יְדִיעַתוֹ, וּמִמִּילָא לֹא קָנָה בְּמָה
10 שְׁזִיכָה לוֹ בְּבִשְׂר הַשּׁוֹר.

11 הַגְּמָרָא מִבִּיאָה תִּירוּץ נוֹסֵף: רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּאַרְבַּעַה
12 פְּרָקִים אֵלּוּ שְׁכוּלִם צְרִיכִים בִּשְׂר הַעֲמִידוֹ חֲכָמִים דְּבִרְיָהֶם עַל דִּין
13 תּוֹרָה שְׁמַעוֹת קוֹנוֹת, וְקָנָה בְּדִינָר שְׁשִׁילִם. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּבַר
14 תּוֹרָה – דִּין תּוֹרָה מְעוֹת קוֹנוֹת, וּמָה פְּעַם אָמְרוּ חֲכָמִים שְׂרָק
15 מִשִּׁיכָה קוֹנָה, גְּזוּרָה שְׁמָא לְאַחַר שִׁישְׁלָם יִנְיַחוּ בְּבֵית הַמוּכָר,
16 וּבְשִׁתִּיפּוֹל דְּלִיקָה יֹאמֵר לוֹ הַמוּכָר נִשְׂרָפוּ תְּמִידָה בְּעִלְיָה וְלֹא יִמְסוֹר
17 אֶת נַפְשׁוֹ לְהַצִּילֵם, שְׁהֵם בְּרִשׁוֹת הַלּוֹקַח וְלֹא יִפְסִיד בְּשִׁרִיפְתָּם. לְכַךְ
18 תִּיִקְנוּ שְׁמַעוֹת לֹא קוֹנוֹת וּפְסִיד בְּשִׁרִיפְתָּם וְלְכַךְ יִטְרַח לְהַצִּילֵם.
19 וְהַקּוֹנָה בִּשְׂר בְּדִינָר, בְּאַרְבַּע פְּרָקִים שְׁהַעֲמִידוֹ חֲכָמִים דְּבִרְיָהֶם
20 שְׁמַעוֹת קוֹנוֹת, קָנָה בְּשׁוּי שְׁשִׁילִם, וְיִכּוֹל לְחִיּוּב לִשְׁחוּט אֶת הַשּׁוֹר.

משנה

21 הַמִּשְׁנָה מִבְּאֵרֵת מְדוּ יוֹם בַּאִסּוּר אוֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי: יוֹם אֶחָד הָאָמּוֹר
22

לימד, ומכאן שאין לשנות את מדות המזבח מכפי שנמסר בנבואה, לא ליבטליה – ואם יניח עפר ולא יבטלו שם אלא יניחנו על מנת לסלקו לאחר זמן, קא הוי חציצה – הרי העפר חוצץ בין הדם למזבח, והתורה אמרה (ויקרא א טו) 'וְנִמְצָה דָּמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ'. דוחה הגמרא: אי אפשר לומר שהטעם משום דברי רבי זירא שהדם צריך להיות עטוף בעפר ובמוקדשין אי אפשר לעשות כן, דאם כן הוי דלמטה לא אפשר למעלה אפשר – אף שאכן תחת הדם, כלומר קודם שמולק, אי אפשר להניח עפר משום חציצה וכאמור, הרי לאחר שמלק ונמצה הדם על המזבח, שמעתה ואילך אין מניעה מחמת חציצה, יכול להניח על הדם עפר, ואם כן עדיין לעיבוד פסו – יעשה מצות כיסוי הדם למעלה, שהרי מי לא תניא – האם לא שנינו שאפשר לקיים מצות כיסוי גם כשמכסה רק מלמעלה, והלא כך אמרו בברייתא, רבי יונתן בן יוסף אומר, שחט תיה ואחר כך שחט בקמה, ונשפך דם הבהמה מעל דם החיה, פטור מלכפות בעפר, כיון שאינו יכול לכסות, שהרי דם החיה כבר מכוסה בדם הבהמה שעליו, אבל אם שחט בקמה ואחר כך תיה, וכיסה דם החיה את דם הבהמה, חייב לכפות את הדם בעפר. הרי שאף שלא הניח עפר תחת הדם מלמטה שהרי דם החיה נשפך בשחיתתו על גבי דם הבהמה, מכל מקום צריך לכסותו מלמעלה, ולמה לא יעשה כן במוקדשין.

משיבה הגמרא: אין דין המוקדשין שיה לשוחט חיה אחר הבהמה, משום שהטעם שיש מצות כיסוי כשדם החיה על דם הבהמה, הוא בדרבי וירא – ככלל שאמר רבי זירא בדיני המנחות, דאמר רבי וירא, כל הראוי לבילה אין בילה מעקבת בו, וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעקבת בו – כל מנחה המובאת בכלי שאפשר לבוללה בו ולערבה יפה, כשירה אף אם לא בללה, אבל מנחה המובאת בכלי שאי אפשר לבוללה בו הרי היא פסולה משום שאי אפשר לערבה בו. וכן הטעם בשחט חיה על גבי דם בהמה, כיון שהיה יכול להניח עפר על דם הבהמה קודם ששחט את החיה אף שלא הניח עפר אין הנחת העפר מעכבת בו את מצות הכיסוי ויכסוהו מלמעלה, אבל במוקדשין שאי אפשר להניח עפר על המזבח תחת דם השחיטה, הנחת העפר למטה מעכבת מצות כיסוי הדם.

שואלת הגמרא: וליגיריה וליבטיה – שיגרור את הדם מן המזבח ויניחו על הארץ במקום שיש בו עפר ושם יכסנו, מי לא תנן במשנה (הלח טו) דם הניתן למרחוק חוץ לגומא ששחט בה ודם שעל הסכין חייב לכפות, והרי ודאי אינו יכול לקיים מצות כיסוי הדם כשהדם על הסכין, אלמא דגיריר ומכפי ליה – אלא ודאי גוררו מן הסכין למקום אחר ושם מכסוהו, ואם כן קא נמי במוקדשין נגירור ונכפי ליה – יגרור את הדם מן המזבח לארץ ושם יכסנו, משיבה הגמרא: אי בקדשי מזבח – אם נפרש את משנתנו שהיא עוסקת במוקדשין כדי ליקרב על המזבח, הכי נמי – אכן כן, יכול לקיים מצות כיסוי הדם כשיגרור את הדם למקום אחר ויכסנו, אלא קא בנאי עסקינן, בקדשי בדרק הבית – במוקדשין לבדק הבית, שעומדים להמכר בכדי להשתמש בדמיהם לצרכי בדרק הבית, שכיון שאם שחטם אסורים בהנאה משום מעילה, נמצא ששחיתתם שחיטה שאינה ראויה להתיר הבשר באכילה, ומשנתנו סוברת שאין מצות כיסוי הדם בשחיטה שאינה ראויה.

הברייתא מביאה שרבי דורש באופן אחר את הפסוק 'ביום אחד': רבי אומר, מה שכתבה התורה באותו ואת בנו 'יום אחד', הכוונה ליום המיוחד, שמייוחד במה שטעון ברזו, כלומר שיודיע המוכר כשמכר את אמה או את בתה, מחשש שישחטו יחד. מכאן אמרו בארבעה פסקים בפשטה שהדרך לקנות בהם בשר, המוכר בהמה להכירו, צריך להודיעו ללוקח כשמכר אמה או בתה.

הדרן עלך אותו ואת בנו

פרק ששי - כסוי הדם

משנה

השוחט חיה או עוף הכשרים לאכילה חייב לכסות את הדם אחר השחיטה, שנאמר (ויקרא יז יא) 'אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יְצוּד יְצִיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמּוֹ וְכִסְהוּ בְּעֶפֶר, וּמִשְׁנֵתֵינוּ תִּפְרַשׁ הַיֶּכֶן אִימָתִי וּבְאִיזָה חַיָּה אוֹ עוֹף נוֹהֵג דִּין זֶה. כִּסּוּי הַדָּם נוֹהֵג דַּינָה, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ, בְּפָנֵי הַבַּיִת וּשְׂלֵלָה בְּפָנֵי הַבַּיִת – בּוֹזֵמֵן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הִיָּה קִיָּים וְגַם אַחֵר שָׁחַב, בְּחוּלָיִן – בְּשָׁחִיטַת חַיָּה אוֹ עוֹף שֶׁל חוּלָיִן אֲכָל לֹא בְּמוֹקְדָשִׁין – אֲבָל לֹא בְּשָׁחִיטַת חֲטָאת הָעוֹף אוֹ עוֹלַת הָעוֹף. וְנוֹהֵג בְּחַיָּה וּבְעוֹף אֲבָל לֹא בְּדָם בַּהֲמָה, וְנוֹהֵג בְּמוֹזֵמֵן לְאָדָם, כְּגוֹן עוֹף הַגְּדֹל בְּבֵית אוֹ חַיָּה שֶׁבְחָצֵר, וּבְשָׂאִינוֹ מוֹזֵמֵן – וְכֵן בְּאֵלּוֹ הַגְּדֹלִים בְּשֹׁדֵה שְׁצִירָה לְצוּדָם. וְנוֹהֵג בְּכּוֹי – בְּרִיָּה שֶׁהִיא סֹפֵק חַיָּה וְסֹפֵק בַּהֲמָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא סֹפֵק שְׂמֵא הוּא חַיָּה, וְלִכֵּן מִסֵּפֵק צִירָה לְכַסּוֹת אֶת דָּמוֹ. וְאִין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ – אֶת הַכּוֹי בְּיוֹם טוֹב, מִשּׁוּם שֶׁאֵל לֹא יוֹכֵלוּ לְכַסּוֹת אֶת דָּמוֹ, וְכִדְלָהֶלֶן בְּמִשְׁנָה. וְאִם שָׁחָטוּ, אִין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ בְּיוֹם טוֹב, מִשּׁוּם שְׁכָאמֹר מִצְוַת כִּיְסוּי דָּמוֹ שֶׁל הַכּוֹי הוּא מִחֲמַת הַסֵּפֵק בְּלִבָּר, וּמִסֵּפֵק אִין מַחְלִיץ יוֹם טוֹב.

גמרא

שנינו במשנתנו שכיסוי הדם נוהג בחולין אבל לא במוקדשין, הגמרא להלן מבררת מה הטעם שאין נוהג דין כיסוי הדם במוקדשין. מבררת הגמרא: מוקדשין, מאי טעמא לא – מה הטעם שאין נוהגת בהם מצות כיסוי הדם. אילימא – אם נאמר שהטעם משום דינו דרבי וירא, דאמר רבי זירא, השוחט צריך שיתן קודם השחיטה עפר תיחוד למטה שעליו ישפך הדם, ולא ישחוט על קרקע קשה, וכן אחר ששחט צריך שיתן עפר למעלה – על הדם, שנאמר במצות כיסוי הדם (ויקרא יז יא) 'וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסְהוּ בְּעֶפֶר, וְיֵשׁ לְדַקֵּק שְׂעִפֵר' לא נאמר בפסוק, אלא 'בעפר', וזה מלמד שהשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה, כדי שיהיה כל הדם עטוף בעפר מלמטה ומלמעלה, והקא במוקדשין לא אפשר לעטוף את כולו בעפר, שהרי היכי לעיבוד – כיצד יעשה, ליתיה וליבטליה – אם יניח עפר על המזבח על דעת לבטלו שם לעולם, קמוסיף אבנין – הרי הוא מגדיל מדרת בנין המזבח, וכתבי – והרי כל מדות הבית וכליו נמסרו לדוד על פי נביאים, כמו שכתוב בדברי דוד אל שלמה על בנין בית המקדש (דהיי א' כח טו) 'הכל בכתב מיד ה' עלי השפיל' – הנה לך הכל בכתב מסודר את כל מלאכת תבנית המקדש, כפי שאותי ה'

המשך ביאור למס' חולין ליום שלישי עמ' א

בדינייתא בריספק – כאשר תביא פרדות לעגלה שאני רוכב עליה, עיין להנהיג דמיון להדדי ועייל לי – תבדוק שאוחזיהם חונבם שויס, ורק אז תביא אותם, כדי שלא אעבור על איסור כלאים בהנהגת העגלה. אלמא קסבר – מוכח שרבי אבא סובר שאין חוששין לזרע האב, משום שאם היה חושש לזרע האב, היה מתיר להביא פרדות שאינן שוות במראה, שהרי בכל הפרדות יש צד סוס וצד חמור.

וממה שכולם מודים בזה, שמע מינה – מוכח שספוקי מספקא ליה – רבי יהודה מסתפק האם חוששים לזרע האב או לא, משום שאם היה פשוט לו שאין חוששים לזרע האב, היה לו להתיר פרד במין אמו, משום שהם מאותו מין. מסיקה הגמרא, שמע מינה – אכן מוכח כן.

הגמרא מביאה מעשה שממנו לומדים שאין חוששים לזרע האב: אמר ליה רבי אבא לשמעיה – לשמש שלו, בי מעיילת לי